

Spis treści

O autorach	XXI
Wykaz skrótów	XXIII
Wstęp	XXIX

Część I. Księgowania w układzie bilansu budżetu

Rozdział I. Środki pieniężne (<i>Monika Kaczurak-Kozak</i>)	3
1. Wyjaśnienie pojęć	3
2. Komentarz	3
2.1. Wprowadzenie	3
2.2. Zasady bankowej obsługi budżetu państwa oraz budżetów JST	4
2.2.1. Rachunki bankowe prowadzone do obsługi budżetu państwa	5
2.2.2. Rachunki bankowe prowadzone do obsługi budżetów JST	6
2.2.3. Rachunek środków na niewygasające wydatki JST	8
2.3. Zasady rozliczeń pieniężnych za pośrednictwem banków	8
2.4. Zasada kasowa w ewidencji budżetu	9
2.5. Wycena środków pieniężnych	10
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	11
3.1. Ogólne zasady ewidencji środków pieniężnych w księgach budżetów JST ..	11
3.2. Zasady ewidencji na koncie 133 „Rachunek budżetu”	11
3.3. Zasady ewidencji na koncie 135 „Rachunek środków na niewygasające wydatki”	13
3.4. Zasady ewidencji na koncie 140 „Środki pieniężne w drodze”	15
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	16
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową i budżetową	17
Rozdział II. Należności i rozliczenia (<i>Monika Kaczurak-Kozak</i>)	19
1. Wyjaśnienie pojęć	19
2. Komentarz	20
2.1. Wprowadzenie	20
2.2. Należności finansowe – udzielone pożyczki	21

2.3. Należności od budżetów	21
2.3.1. Podatki i opłaty pobierane przez urzędy skarbowe na rzecz JST	21
2.3.2. Otrzymywane subwencje ogólne oraz dotacje celowe	22
2.3.3. Udziały JST w podatku dochodowym od osób prawnych oraz w podatku dochodowym od osób fizycznych	23
2.4. Pozostałe należności i rozliczenia	25
2.5. Zasady wyceny należności	25
2.6. Odpisy aktualizujące należności	26
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	28
3.1. Ogólne zasady ewidencji należności i rozliczeń w księgach budżetów JST .	28
3.2. Zasady ewidencji na koncie 250 „Należności finansowe”	29
3.3. Zasady ewidencji należności na koncie 224 „Rozrachunki budżetu”	30
3.3.1. Rozliczenie dochodów budżetowych, realizowanych przez urzędy skarbowe na rzecz budżetu JST	31
3.3.2. Rozrachunki z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych	32
3.3.3. Rozrachunki z tytułu dotacji i subwencji	34
3.4. Zasady rozliczania się jednostek budżetowych z budżetem. Ewidencja na kontach 222 „Rozliczenie dochodów budżetowych” oraz 223 „Rozliczenie wydatków budżetowych”	35
3.5. Ewidencja odpisów aktualizujących należności	38
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	39
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową i budżetową	41
5.1. Powiązania ze sprawozdaniem finansowym	41
5.2. Powiązania ze sprawozdaniem Rb-N	43
5.3. Powiązania ze sprawozdaniem Rb-27S	43
Rozdział III. Rozliczenia międzyokresowe (aktywa) (Monika Kaczurak-Kozak)	45
1. Wyjaśnienie pojęć	45
2. Komentarz	46
2.1. Wprowadzenie	46
2.2. Rozliczenia międzyokresowe kosztów w ustawie o rachunkowości	46
2.3. Rozliczenia międzyokresowe czynne w budżecie JST	48
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	49
3.1. Ogólne zasady ewidencji rozliczeń międzyokresowych w księgach budżetu	49
3.2. Ewidencja czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów w budżecie JST	49
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	51
5. Powiązanie ze sprawozdaniem finansowym	52
Rozdział IV. Zobowiązania (Monika Kaczurak-Kozak)	53
1. Wyjaśnienie pojęć	53

2. Komentarz	53
2.1. Wprowadzenie	53
2.2. Zobowiązania finansowe – ograniczenia w zaciąganiu zobowiązań	54
2.2.1. Kredyty i pożyczki	58
2.2.2. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	59
2.3. Zobowiązania JST wobec budżetów	59
2.4. Pozostałe zobowiązania w budżecie JST	61
2.5. Zasady wyceny zobowiązań	61
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	63
3.1. Ogólne zasady ewidencji zobowiązań finansowych w księgach budżetu JST	63
3.2. Zasady ewidencji kredytów bankowych zaciąganych przez JST	64
3.3. Zasady ewidencji zaciągniętych pożyczek w budżecie JST	66
3.4. Zasady ewidencji zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych przez JST	67
3.5. Zasady ewidencji zobowiązań wobec budżetów	68
3.6. Zasady ewidencji pozostałych zobowiązań	69
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	71
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową i budżetową	73
Rozdział V. Aktywa netto budżetu jednostki samorządu terytorialnego	
<i>(Mieczysława Cellary)</i>	77
1. Wyjaśnienie pojęć	77
2. Komentarz	78
2.1. Wynik wykonania budżetu	78
2.1.1. Zaciąganie kredytów i pożyczek oraz emisja papierów wartościowych przez JST	80
2.1.2. Dochody budżetowe	83
2.1.3. Wydatki budżetowe	83
2.2. Niewygasające wydatki	85
2.3. Rezerwa na niewygasające wydatki	86
2.4. Wynik na operacjach niekasowych	86
2.5. Środki z prywatyzacji	86
3. Schematy księgowe z wyjaśnieniami	87
3.1. Ewidencja wyniku wykonania budżetu JST	87
3.2. Ewidencja wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego, w księgach budżetu JST	89
3.3. Ewidencja pozostałych operacji niekasowych w księgach budżetu JST	90
3.4. Ewidencja przychodów z tytułu prywatyzacji w księgach budżetu JST	92
3.5. Ewidencja skumulowanych wyników budżetu w księgach budżetu JST	92
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	93
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową i budżetową	94

5.1. Powiązania ze sprawozdaniem finansowym	94
5.2. Powiązania ze sprawozdaniem Rb-NDS	95
Rozdział VI. Rozliczenia międzyokresowe (pasywa) (Monika Kaczurak-Kozak)	97
1. Wyjaśnienie pojęć	97
2. Komentarz	98
2.1. Wprowadzenie	98
2.2. Rozliczenia międzyokresowe przychodów w ustawie o rachunkowości	98
2.3. Rozliczenia międzyokresowe przychodów w budżecie JST	100
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	101
3.1. Ogólne zasady ewidencji rozliczeń międzyokresowych w księgach budżetu JST	101
3.2. Ewidencja rozliczeń międzyokresowych przychodów w budżecie JST	102
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	104
5. Powiązania ze sprawozdaniem finansowym	105
Część II. Księgowania w układzie bilansowym	
Rozdział I. Wartości niematerialne i prawne w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych (Melania Bąk)	109
1. Wprowadzenie – istota i charakterystyka wartości niematerialnych i prawnych .	109
2. Komentarz	114
2.1. Wartości niematerialne i prawne w polityce rachunkowości	114
2.2. Wycena wstępna i bilansowa wartości niematerialnych i prawnych	115
2.3. Odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe wartości niematerialnych i prawnych	117
2.4. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	123
2.5. Wartości niematerialne i prawne w księgach rachunkowych	126
2.6. Wartości niematerialne nieujawniane w rachunkowości	129
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	131
3.1. Ewidencja podstawowych wartości niematerialnych i prawnych	131
3.2. Ewidencja pozostałych wartości niematerialnych i prawnych	135
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	137
5. Powiązania ze sprawozdaniami finansowymi i klasyfikacją budżetową	139
Rozdział II. Aktywa trwałe (Mieczysława Cellary)	143
1. Wyjaśnienie pojęć	143
1.1. Aktywa trwałe w ustawie o rachunkowości	143
1.2. Definicja środków trwałych dodana w rozporządzeniu w sprawie szczególnych zasad rachunkowości	145
1.3. Warunki uznania składnika majątkowego za środek trwały w rozumieniu KSR Nr 11 „Środki trwałe”	146
2. Komentarz	147
2.1. Sposób i tryb finansowania inwestycji z budżetu państwa	147

2.2. Wycena aktywów trwałych	149
2.2.1. Wycena wartości niematerialnych i prawnych	149
2.2.2. Cena nabycia i koszt wytworzenia	150
2.2.3. Koszt wytworzenia	151
2.2.4. Wycena środków trwałych według KSR Nr 11 „Środki trwałe”	152
2.2.5. Trwała utrata wartości	153
2.2.6. Wycena przychodu i rozchodu akcji	154
2.2.7. Operacje w walutach obcych	155
2.3. Zasady umorzenia oraz amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych oraz środków trwałych	155
2.3.1. Odpisy amortyzacyjne	156
2.3.2. Amortyzowanie w miesiącu przyjęcia	156
2.4. Klasyfikacja Środków Trwałych	157
2.4.1. Podstawowa jednostka ewidencji	159
2.4.2. Grupy środków trwałych	160
2.5. Ujmowanie aktywów trwałych w księgach	160
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	162
3.1. Ewidencja środków trwałych w budowie (inwestycji) w jednostce budżetowej	162
3.2. Ewidencja zwiększeń i zmniejszeń w stanie środków trwałych	164
3.3. Ewidencja sprzedaży środków trwałych	166
3.4. Ewidencja likwidacji środków trwałych umarzanych stopniowo	166
3.5. Ewidencja niezawinionych niedoborów inwentaryzacyjnych w środkach trwałych umarzanych w czasie	167
3.6. Ewidencja zawinionych niedoborów inwentaryzacyjnych w środkach trwałych umarzanych w czasie	168
3.7. Ewidencja nadwyżek inwentaryzacyjnych w środkach trwałych umarzanych w czasie oraz środkach trwałych w budowie (inwestycjach) ...	169
3.8. Ewidencja umorzenia i amortyzacji środków trwałych umarzanych w czasie	170
3.9. Ewidencja pozostałych środków trwałych	171
3.10. Ewidencja nieodpłatnie otrzymanych od innych jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych pozostałych środków trwałych w dotychczasowej wartości ewidencyjnej	172
3.11. Ewidencja pozostałych środków trwałych otrzymanych w formie darowizny od innych jednostek	172
3.12. Ewidencja niezawinionych niedoborów inwentaryzacyjnych w pozostałych środkach trwałych	173
3.13. Ewidencja zawinionych niedoborów inwentaryzacyjnych w pozostałych środkach trwałych	173
3.14. Ewidencja nadwyżek inwentaryzacyjnych pozostałych środków trwałych .	174
3.15. Ewidencja zbiorów bibliotecznych	175

3.16. Ewidencja wydatków inwestycyjnych w samorządowych zakładach budżetowych finansowanych z dotacji celowej	177
3.17. Ewidencja wydatków inwestycyjnych w samorządowych zakładach budżetowych finansowanych z przychodów własnych	178
3.18. Ewidencja mienia zlikwidowanych jednostek	179
3.19. Ewidencja dóbr kultury	180
3.20. Ewidencja wartości oraz umorzenia wartości niematerialnych i prawnych umorzonych w czasie w jednostce budżetowej	181
3.21. Zwiększenia i zmniejszenia WNiP oraz umorzenie WNiP umarzanych jednorazowo w jednostce budżetowej	184
3.22. Ewidencja długoterminowych należności budżetowych	185
3.23. Ewidencja długoterminowych aktywów finansowych	186
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	188
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową i klasyfikacją budżetową	190
5.1. Powiązania ze sprawozdaniem finansowym	190
5.1.1. Bilans	190
5.1.2. Informacja dodatkowa	192
5.2. Powiązania z klasyfikacją budżetową	200
Rozdział III. Zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych (Mieczysława Cellary)	203
1. Wyjaśnienie pojęć	203
2. Komentarz	204
2.1. Składniki majątkowe zaliczane do rzeczowych aktywów obrotowych	204
2.1.1. Podział zapasów	204
2.2. Wycena rzeczowych aktywów obrotowych	206
2.2.1. Cena nabycia	207
2.2.2. Koszt wytworzenia	207
2.2.3. Ceny ewidencyjne	209
2.3. Ujmowanie rzeczowych aktywów obrotowych w księgach rachunkowych – zasady ogólne	211
2.3.1. Rodzaje ewidencji	212
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	214
3.1. Ewidencja obrotu materiałowego	214
3.2. Ewidencja obrotu towarowego	224
3.3. Ewidencja produktów gotowych i półfabrykatów	233
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	237
4.1. Wymogi dowodów księgowych	237
4.2. Rodzaje dowodów księgowych w przypadku materiałów i towarów	238
4.2.1. Elementy dowodu Pz	238
4.2.2. Elementy dowodu Zw	239
4.2.3. Elementy dowodu Rw	240

4.2.4. Elementy dowodu Wz	240
4.2.5. Elementy dowodu Mm	241
4.3. Rodzaje dowodów księgowych w przypadku produktów gotowych	241
4.3.1. Elementy dowodu Pw	241
5. Powiązanie ze sprawozdaniami finansowymi i klasyfikacją budżetową	242
5.1. Powiązanie ze sprawozdaniem finansowym	242
5.1.1. Bilans	242
5.1.2. Informacja dodatkowa	243
5.2. Powiązanie z klasyfikacją budżetową	244
Rozdział IV. Należności krótkoterminowe w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych (Mieczysława Cellary)	245
1. Wyjaśnienie pojęć	245
2. Komentarz	246
2.1. Zakres należności krótkoterminowych	246
2.2. Wycena należności krótkoterminowych	247
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	247
3.1. Ogólne zasady ewidencji należności krótkoterminowych	247
3.2. Ewidencja należności krótkoterminowych na koncie 201 „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”	249
3.3. Ewidencja należności z tytułu dochodów budżetowych w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	252
3.4. Ewidencja rozliczeń dochodów budżetowych w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	257
3.5. Rozliczenie wydatków budżetowych w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	258
3.6. Ewidencja udzielonych dotacji budżetowych oraz płatności z budżetu środków europejskich w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	260
3.7. Ewidencja rozrachunków z budżetem	263
3.8. Ewidencja rozliczeń wydatków z budżetu środków europejskich	264
3.9. Rozliczenie wydatków ze środków pochodzących ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	266
3.10. Ewidencja pozostałych rozrachunków publicznoprawnych w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	267
3.11. Ewidencja rozliczeń z budżetem środków europejskich	268
3.12. Ewidencja rozrachunków z tytułu wynagrodzeń	268
3.13. Ewidencja pozostałych rozrachunków z pracownikami w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	269
3.14. Ewidencja rozliczenia dochodów budżetowych z tytułu podatków	272
3.15. Ewidencja pozostałych rozrachunków w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	273
3.16. Ewidencja wpływów do wyjaśnienia	276

4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	278
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową i budżetową	279
5.1. Powiązania ze sprawozdaniem finansowym	279
5.1.1. Bilans	279
5.1.2. Informacja dodatkowa	281
5.2. Powiązania ze sprawozdaniami z operacji finansowych i budżetowymi	282
5.2.1. Sprawozdanie Rb-N	282
5.2.2. Sprawozdania Rb-27, Rb-27S, Rb-27ZZ	283
Rozdział V. Krótkoterminowe aktywa finansowe (<i>Mieczysława Cellary</i>)	285
1. Wyjaśnienie pojęć i zdarzeń	285
2. Komentarz	287
2.1. Zakres krótkoterminowych aktywów finansowych w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych	287
2.2. Zasady obrotu gotówkowego i bezgotówkowego w jednostkach sektora finansów publicznych	289
2.3. Obrót gotówkowy w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych	290
2.3.1. Pogotowie kasowe	290
2.3.2. Czeki	290
2.3.3. Wartości pieniężne	291
2.3.4. Raport kasowy	291
2.4. Obrót bezgotówkowy	292
2.4.1. Polecenie przelewu	293
2.4.2. Polecenie zapłaty	293
2.4.3. Czek	293
2.4.4. Karta płatnicza	293
2.5. Rachunki bankowe jednostek budżetu państwa	294
2.5.1. Rachunki centralne	294
2.5.2. Rachunki odrębne	295
2.5.3. Fundusze celowe a obsługa rachunku	296
2.5.4. Zastępcza obsługa kasowa	296
2.5.5. Rachunek pomocniczy	296
2.5.6. Pojęcie „sumy na zlecenie”	297
2.6. Rachunki bankowe JST	299
2.6.1. Podstawowy rachunek bankowy	299
2.6.2. Rachunki pomocnicze	299
2.7. Lokowanie wolnych środków pieniężnych przez jednostki sektora finansów publicznych	300
2.7.1. Wolne środki – aspekt podmiotowy	300
2.7.2. Lokowanie środków – depozyt	301
2.8. Wycena krótkoterminowych aktywów finansowych	302

2.8.1. Odsetki	303
2.8.2. Waluty obce	304
3. Schematy księgowe z wyjaśnieniami	305
3.1. Ewidencja krótkoterminowych aktywów finansowych w księgach jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych	305
3.1.1. Zasady ogólne ewidencji środków pieniężnych	305
3.1.2. Zasady ewidencji operacji gotówkowych	305
3.2. Zasady ewidencji środków pieniężnych na rachunku bieżącym w księgach jednostek budżetowych	308
3.3. Zasady ewidencji środków pieniężnych na rachunku bieżącym samorządowych zakładów budżetowych	311
3.4. Zasady ewidencji środków pieniężnych na wydzielonym rachunku dochodów jednostek budżetowych	313
3.5. Zasady ewidencji na rachunkach bankowych przeznaczonych dla środków funduszy specjalnego przeznaczenia	316
3.6. Zasady ewidencji na rachunkach bankowych państwowych funduszy celowych	318
3.7. Zasady ewidencji na rachunkach bankowych środków pochodzących ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi	319
3.8. Zasady ewidencji na rachunkach bankowych środków europejskich	320
3.9. Zasady ewidencji na koncie 139 „Inne rachunki bankowe”	321
3.10. Zasady ewidencji na koncie 140 „Krótkoterminowe aktywa finansowe”	323
3.11. Zasady ewidencji na koncie 141 „Środki pieniężne w drodze”	325
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	325
5. Powiązania ze sprawozdaniami finansowymi, z operacji finansowych, budżetowymi	327
5.1. Powiązania ze sprawozdaniami budżetowymi i sprawozdaniami z operacji finansowych	327
5.1.1. Sprawozdania Rb-23 i Rb-ST	327
5.1.2. Sprawozdanie Rb-N	327
5.1.3. Sprawozdanie Rb-NDS	328
5.2. Powiązania ze sprawozdaniem finansowym	329
5.2.1. Bilans	329
5.2.2. Informacja dodatkowa	330
Rozdział VI. Różnice inwentaryzacyjne (Mieczysława Cellary)	331
1. Wyjaśnienie pojęć	331
2. Komentarz	332
2.1. Niedobory i nadwyżki	332
2.1.1. Podział ze względu na przyczyny powstania	332
2.1.2. Niedobory niezawinione	332
2.1.3. Niedobory zawinione	333

2.2. Inwentaryzacja zbiorów bibliotecznych	333
2.2.1. Skontrum	334
2.3. Ogólne zasady ujmowania różnic inwentaryzacyjnych w księgach	335
2.4. Ujmowanie różnic inwentaryzacyjnych w zakresie poszczególnych składników majątkowych	336
2.5. Ujmowanie rozliczenia różnic inwentaryzacyjnych w księgach	338
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	341
3.1. Ewidencja niezawinionych niedoborów inwentaryzacyjnych w środkach trwałych umarzanych w czasie	341
3.2. Ewidencja zawinionych nieusprawiedliwionych (nieuzasadnionych) bezspornych niedoborów inwentaryzacyjnych w środkach trwałych umarzanych w czasie	342
3.3. Ewidencja niezawinionych usprawiedliwionych (uzasadnionych) niedoborów inwentaryzacyjnych w pozostałych środkach trwałych	342
3.4. Ewidencja zawinionych nieusprawiedliwionych (nieuzasadnionych) bezspornych niedoborów inwentaryzacyjnych w pozostałych środkach trwałych	343
3.5. Ewidencja niezawinionych usprawiedliwionych (uzasadnionych) niedoborów inwentaryzacyjnych w zapasach (materiałach)	345
3.6. Ewidencja zawinionych nieusprawiedliwionych (nieuzasadnionych) bezspornych niedoborów inwentaryzacyjnych w zapasach (materiałach) ..	347
3.7. Ewidencja niezawinionych nieusprawiedliwionych (nieuzasadnionych) bezspornych niedoborów inwentaryzacyjnych w zapasach (towarach)	348
3.8. Ewidencja zawinionych nieusprawiedliwionych (nieuzasadnionych) bezspornych niedoborów inwentaryzacyjnych w zapasach (towarach)	350
3.9. Ewidencja niedoborów inwentaryzacyjnych gotówki w kasie	351
3.10. Ewidencja roszczeń spornych z tytułu niedoborów inwentaryzacyjnych nieusprawiedliwionych (nieuzasadnionych) spornych dochodzonych w sądzie – sprawa wygrana	352
3.11. Ewidencja roszczeń spornych z tytułu niedoborów nieusprawiedliwionych (nieuzasadnionych) spornych inwentaryzacyjnych dochodzonych w sądzie – sprawa przegrana	354
3.12. Ewidencja nadwyżek inwentaryzacyjnych w środkach trwałych umarzanych w czasie oraz środkach trwałych w budowie (inwestycjach) ...	355
3.13. Ewidencja nadwyżek inwentaryzacyjnych w pozostałych środkach trwałych	356
3.14. Ewidencja nadwyżek inwentaryzacyjnych zapasów (materiałów i towarów)	358
3.15. Kompensowanie niedoborów i nadwyżek	358
4. Sposób dokumentowania/forma urzędzenia ewidencyjnego	362
4.1. Protokół weryfikacji różnic inwentaryzacyjnych	362
5. Powiązanie ze sprawozdawczością finansową i budżetową	363
Rozdział VII. Odpisy aktualizujące w zakresie aktywów trwałych i obrotowych (Mieczysława Cellary)	365

1. Wyjaśnienie pojęć	365
2. Komentarz	366
2.1. Podstawy prawne	366
3. Schematy księgowe z wyjaśnieniami	369
3.1. Odpisy aktualizujące w zakresie aktywów trwałych	369
3.1.1. Środki trwałe, wartości niematerialne i prawne oraz środki trwałe w budowie	369
3.1.2. Ewidencja odpisów aktualizujących z tytułu trwałej utraty wartości środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz środków trwałych w budowie	371
3.1.3. Inwestycje długoterminowe	374
3.1.3.1. Zasady ustalone w ustawie o rachunkowości	374
3.1.3.2. Zasady ustalone w rozporządzeniu w sprawie szczególnych zasad rachunkowości	375
3.1.4. Ewidencja odpisów aktualizujących długoterminowe aktywa finansowe	375
3.1.5. Ewidencja odpisów aktualizujących inwestycje w nieruchomości i prawa	377
3.2. Odpisy aktualizujące w zakresie rzeczowych aktywów obrotowych	378
3.2.1. Rzeczowe aktywa obrotowe	378
3.2.1.1. Zasady ustalone w ustawie o rachunkowości	378
3.2.1.2. Zasady ustalone w rozporządzeniu w sprawie szczególnych zasad rachunkowości	378
3.2.1.3. Ewidencja odpisów aktualizujących rzeczowe aktywa obrotowe	379
3.2.2. Inwestycje krótkoterminowe	380
3.2.2.1. Zasady ustalone w ustawie o rachunkowości	380
3.2.2.2. Zasady ustalone w rozporządzeniu w sprawie szczególnych zasad rachunkowości	381
3.2.2.3. Ewidencja odpisów aktualizujących krótkoterminowe aktywa finansowe	381
3.2.3. Ewidencja odpisów aktualizujących pożyczki	383
3.2.4. Należności	383
3.2.4.1. Zasady ustalone w ustawie o rachunkowości i w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych	383
3.2.4.2. Zasady ustalone w rozporządzeniu w sprawie szczególnych zasad rachunkowości	386
3.2.4.3. Ewidencja odpisów aktualizujących należności	386
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	391
5. Powiązanie ze sprawozdawczością	392
Rozdział VIII. Rozliczenia międzyokresowe kosztów i przychodów <i>(Bożena Rudnicka)</i>	393
1. Wyjaśnienie pojęć	393

2. Komentarz	394
2.1. Wprowadzenie	394
2.2. Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	395
2.2.1. Rozliczenie kosztów zakupu	396
2.3. Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów	397
2.3.1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów z tytułu przyszłych świadczeń na rzecz pracowników	400
2.4. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	402
3. Ewidencja rozliczeń międzyokresowych kosztów	403
3.1. Zasady ewidencji rozliczeń międzyokresowych kosztów	403
3.2. Schematy ewidencji czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów	406
3.3. Schematy ewidencji biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów	408
3.4. Schemat ewidencji rozliczeń międzyokresowych przychodów	410
3.5. Rozliczenia międzyokresowe na kontach budżetu	410
4. Rozliczenia międzyokresowe kosztów i przychodów w sprawozdaniu finansowym i sprawozdaniach budżetowych	411
Rozdział IX. Fundusz (Monika Kaczurak-Kozak)	415
1. Wyjaśnienie pojęć	415
2. Komentarz	415
2.1. Wprowadzenie	415
2.2. Elementy kształtujące fundusz jednostki	416
2.3. Charakterystyka wyniku finansowego w jednostkach budżetowych oraz samorządowych zakładach budżetowych	418
2.4. Odpisy z wyniku finansowego (nadwyżka środków obrotowych)	420
2.5. Fundusz mienia zlikwidowanych jednostek	420
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	421
3.1. Ogólne zasady ewidencji funduszu	421
3.2. Zasady ewidencji funduszu jednostki	423
3.3. Zasady ewidencji wyniku finansowego	427
3.4. Zasady ewidencji nadwyżki środków obrotowych	431
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	435
5. Powiązania ze sprawozdaniami finansowymi	436
Rozdział X. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych (Mieczysława Cellary)	439
1. Wyjaśnienie pojęć	439
2. Komentarz	440
2.1. Zasady wykonywania zobowiązań oraz podział zobowiązań w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych	440
2.1.1. Zobowiązania	440
2.1.2. Odsetki od zobowiązań	442
2.1.3. Sposób wykonania zobowiązań	443

2.2. Rezerwy na zobowiązania w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych	444
2.3. Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	446
2.4. Wycena zobowiązań i rezerw na zobowiązania	447
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	448
3.1. Ogólne zasady ewidencji zobowiązań	448
3.2. Ewidencja zobowiązań na koncie 201 „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”	449
3.3. Ewidencja należności z tytułu dochodów budżetowych w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	453
3.4. Ewidencja rozliczeń dochodów budżetowych w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	453
3.5. Rozliczenie wydatków budżetowych w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	454
3.6. Ewidencja rozrachunków z budżetem	454
3.7. Ewidencja rozliczeń wydatków z budżetu środków europejskich	458
3.8. Rozliczenie wydatków ze środków pochodzących ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	459
3.9. Ewidencja pozostałych rozrachunków publicznoprawnych w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	459
3.10. Ewidencja rozrachunków z tytułu wynagrodzeń	462
3.11. Ewidencja pozostałych rozrachunków z pracownikami w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	465
3.12. Ewidencja pozostałych rozrachunków w księgach jednostek organizacyjnych budżetu	465
3.13. Ewidencja wpływów do wyjaśnienia	469
3.14. Ewidencja rezerw na zobowiązania	469
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	471
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową i budżetową	472
5.1. Powiązania ze sprawozdaniem finansowym	472
5.1.1. Bilans	472
5.1.2. Informacja dodatkowa	473
5.2. Powiązania ze sprawozdaniami budżetowymi i sprawozdaniami z operacji finansowych	476
Rozdział XI. Fundusz specjalny (Justyna Kisielewska)	479
1. Wyjaśnienie pojęć	479
2. Komentarz	480
3. Schematy księgowania	482
3.1. Ewidencja odpisu ZFŚS w jednostce budżetowej	482
3.2. Ewidencja stanu zwiększeń i zmniejszeń ZFŚS	482
3.3. Ewidencja świadczeń rzeczowych	483

3.4. Ewidencja dofinansowania wycieczek	484
3.5. Ewidencja dofinansowania do wczasów	485
3.6. Księgowanie udzielonej z ZFŚS zapomogi	486
3.7. Księgowanie udzielonej ze środków ZFŚS pożyczki mieszkaniowej	487
3.8. Ewidencja świadczenia urlopowego nauczycieli	488
3.9. Pożyczki na cele mieszkaniowe a VAT	488
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	489
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową	490

Część III. Księgowania w układzie rachunku zysków i strat

Rozdział I. Przychody i koszty z działalności operacyjnej (Monika Kaczurak-Kozak) ..	495
1. Wyjaśnienie pojęć	495
2. Komentarz	495
2.1. Wprowadzenie	495
2.2. Podstawa prawna ewidencji przychodów i kosztów operacyjnych w jednostkach budżetowych oraz samorządowych zakładach budżetowych	496
2.3. Specyfika przychodów i kosztów z działalności operacyjnej jednostek budżetowych oraz samorządowych zakładów budżetowych	497
2.3.1. Źródła dochodów	497
2.3.2. Inne dochody budżetu państwa, JST oraz innych jednostek, należne na podstawie odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych	498
2.3.3. Wydzielony rachunek dochodów	498
2.3.4. Dochody budżetu JST nieujęte w planach finansowych innych samorządowych jednostek budżetowych	498
2.3.5. Specyfika przychodów w samorządowych zakładach budżetowych i jednostkach budżetowych	498
2.3.6. Zasady ujmowania w ewidencji i rozliczania kosztów z działalności operacyjnej w samorządowych zakładach budżetowych i jednostkach budżetowych	499
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	500
3.1. Ogólne zasady ewidencji przychodów w jednostkach budżetowych oraz samorządowych zakładach budżetowych	500
3.2. Ewidencja przychodów ze sprzedaży produktów gotowych i towarów	502
3.2.1. Konto 700 „Sprzedaż produktów i koszt ich wytworzenia”	502
3.2.2. Konto 730 „Sprzedaż towarów i wartość ich zakupu”	504
3.3. Ewidencja przychodów z tytułu dochodów budżetowych	506
3.4. Ewidencja kosztów tylko w układzie rodzajowym, na kontach zespołu 4 „Koszty według rodzajów i ich rozliczenie”	508
3.5. Ewidencja kosztów tylko w układzie funkcjonalnym, na kontach zespołu 5 „Koszty według typów działalności i ich rozliczenie”	514
3.6. Ewidencja kosztów w układzie rodzajowym i w układzie funkcjonalnym ...	519
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	521

4.1. Amortyzacja	522
4.2. Zużycie materiałów i energii	522
4.3. Usługi obce	522
4.4. Podatki i opłaty	523
4.5. Wynagrodzenia	523
4.6. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	523
4.7. Pozostałe koszty rodzajowe	524
5. Powiązania ze sprawozdaniem finansowym i klasyfikacją budżetową	525
Rozdział II. Pozostałe przychody i koszty operacyjne (Monika Kaczurak-Kozak)	529
1. Wyjaśnienie pojęć	529
2. Komentarz	529
2.1. Wprowadzenie	529
3. Pozostałe przychody i koszty operacyjne w jednostkach budżetowych oraz samorządowych zakładach budżetowych	531
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	532
3.1. Ogólne zasady ewidencji pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych w jednostkach budżetowych oraz samorządowych zakładach budżetowych	532
3.2. Przykłady ewidencji pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	534
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	538
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową i budżetową	539
Rozdział III. Przychody i koszty finansowe (Monika Kaczurak-Kozak)	543
1. Wyjaśnienie pojęć	543
2. Komentarz	543
2.1. Wprowadzenie	543
2.2. Przychody i koszty finansowe w jednostkach budżetowych oraz samorządowych zakładach budżetowych	544
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	546
3.1. Ogólne zasady ewidencji przychodów i kosztów finansowych w jednostkach budżetowych oraz samorządowych zakładach budżetowych	546
3.2. Przykłady księgowania przychodów i kosztów finansowych w jednostkach budżetowych oraz samorządowych zakładach budżetowych	548
4. Sposób udokumentowania/forma urządzenia ewidencyjnego	550
5. Powiązanie ze sprawozdawczością finansową	551
Rozdział IV. Wynik finansowy – przeksięgowanie sald na konto 860 „Wynik finansowy” (Mieczysława Cellary)	555
1. Wyjaśnienie pojęć	555
2. Komentarz	555
3. Schematy księgowania	558

4. Sposób udokumentowania/forma urzędzenia ewidencyjnego	565
5. Powiązania ze sprawozdawczością finansową	565